

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: חורף תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 11281
נספח: טקסטים

עברית: הבנה, הבעה ולשון

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית מרכיב 70% מן הרמה הרגילה

א. משך הבחינה: שלוש שעות.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק ראשון — הבנה והבעה — 50 נקודות

פרק א: הבנת הנקרא

פרק ב: כתיבה ממזגת

חלק שני — לשון — 50 נקודות

פרק א: שם המספר ומילות היחס

פרק ב: תחביר

פרק ג: מערכת הצורות

יש לבחור באחד הפרקים

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. יש לקרוא את הטקסטים שבנספח ולענות על השאלות בגוף שאלון זה,

לפי ההוראות.

2. לכתיבת טיוטה אפשר להשתמש בעמודים האחרונים (20-21) של השאלון.

3. הקפד על כתב ברור.

4. הקפד על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני. היעדר הקפדה

על אלה עלול לגרור הפחתה בנקודות.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

חלק ראשון — הבנה והבעה (50 נקודות)

קרא את הטקסטים שבנספח המצורף, וענה על השאלות בפרקים שלפניך.

פרק א: הבנת הנקרא (26 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-3.

1. כתוב את הטענה המרכזית של כל אחד מכותבי המאמרים: דפנה יזרעאלי (טקסט 1) ועוז אלמוג (טקסט 2), ומסקנה מרכזית אחת העולה מן הנתונים שבטבלה (טקסט 3). מומלץ לנסח את הטענות ואת המסקנה ביחס לוגי של ויתור באמצעות שימוש בביטויים כמו: אף על פי כן, למרות, בכל זאת. (15 נקודות)
- הטענה המרכזית של דפנה יזרעאלי (טקסט 1):

הטענה המרכזית של עוז אלמוג (טקסט 2):

מסקנה אחת מן הטבלה (טקסט 3):

2. כותבי המאמרים, דפנה יזרעאלי (טקסט 1) ועוז אלמוג (טקסט 2), מסתמכים על הוכחות מסוגים שונים, ובטבלה (טקסט 3) מוצגים נתונים. ציין את סוג ההוכחות שבכל אחד מן המאמרים, ואת סוג הנתונים שבטבלה. (5 נקודות)

— סוג ההוכחות של דפנה יזרעאלי (טקסט 1)

— סוג ההוכחות של עוז אלמוג (טקסט 2)

— סוג הנתונים שבטבלה (טקסט 3)

3. לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, נכון לשנת 2013 הנשים מאיישות את רוב המקצועות המוגדרים "נשיים מסורתיים".
על פי המאמר של דפנה יזרעאלי (טקסט 1) ועל פי המאמר של עוז אלמוג (טקסט 2), האם תיאור זה משקף מצב דומה בתקופות אחרות בארץ? בסס את דבריך על הוכחה מטקסט 1 ועל הוכחה מטקסט 2. (6 נקודות)

ענה על שאלה 4.

הפער בין החזון למציאות במעמד האישה בעולם העבודה בישראל – מתקופת העלייה

השנייה עד ימינו. (אין לכתוב בסקירה את הסיבות לפער.)

הקפד על דרכי מסירה מקובלות ועל אזכור מקורות המידע בגוף הסיכום ובסופו.

כתוב בהיקף של כ-300 מילים.

את הסקירה כתוב בעמודים 4-5. (תוכל להשתמש בעמוד 6 לכתיבת טיוטה).

[illegible]

/המשך בעמוד 5/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

[illegible]

لا تكتفِ بهذه المنطقة

חלק שני – לשון (50 נקודות)

בחלק זה שלושה פרקים. עליך לענות על שני פרקים: על פרק א – חובה, ועל אחד מן הפרקים ב-ג.

פרק א: חובה – שם המספר ומילות היחס (10 נקודות)

ענה על שאלה 5.

5. א. לפניך משפטים, ובהם מודגשים מספרים. כתוב במילים את המספרים המודגשים.

- בשנת 2013 הייתה ההכנסה הממוצעת של גברים **10,682** _____ שקלים.
- הצעת החוק עלתה לדיון בכנסת **4** _____ פעמים.
- חוק "הזדמנות שווה בתעסוקה – תשמ"א" התקבל בכנסת ב־ **25** _____.
- _____ ביוני בשנת **1981** _____.
- מספר הגברים בעלי הדרגות האקדמיות הבכירות גדול פי **3** _____ ממספר הנשים בעלות אותן דרגות.
- טקס הדלקת המשואות ביום העצמאות ה־ **66** _____ של מדינת ישראל עמד בסימן "זמן נשים – הישגים ואתגרים".

ב. לפניך שלושה משפטים, ובהם כתובות מילות יחס בסוגריים. בכל משפט הטה את מילת היחס שבסוגריים בהתאם למשפט.

- בתקופת העלייה השנייה דרישת הנשים לשוויון לא הייתה מובנת מ(אל) _____.
- בכנס של שדולת הנשים בישראל פנתה אחת המרצות אל ראשי המפלגות, ואמרה: "אני מבקשת (מן) _____ לפעול ככל האפשר לשיפור מעמדה של האישה".
- החלוצות כעסו על היחס המפלה של חברי הקבוצה (כלפי) _____.

לפניך שני פרקים: פרק ב – תחביר ופרק ג – מערכת הצורות.
בחר בפרק שלמדת: בפרק ב – תחביר **או** בפרק ג – מערכת הצורות.
בפרק שבחרת ענה על השאלות לפי ההוראות.

ציין את שם הפרק שבחרת: _____

פרק ב: תחביר (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 6-10 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

6. לפניך שלושה משפטים מורכבים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.

I. שנות העלייה השנייה ושנות העלייה השלישית היו תקופות שעיצבו את החברה.

II. תקופות אלה שהצטיינו ביצירתיות חברתית, בערעור על מוסכמות ובעריכת ניסויים

בדפוסי חיים חדשים, היו מכריעות מבחינת המעמד של הנשים בחברה החדשה.

III. התהליך של כניסת הנשים לשוק העבודה שהחל בעולם המערבי בשנות השישים

של המאה העשרים, הואץ בישראל לאחר מלחמת יום הכיפורים בשל המחסור

בכוח עבודה והעלייה ברמת החיים.

א. (1) בכל אחד מן המשפטים תחם את הפסוקית.

(2) ציין את התפקיד התחבירי המשותף של הפסוקיות במשפטים. _____

(3) ציין את תרומתן של פסוקיות בעלות תפקיד תחבירי זה למשפט.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

- ב. (1) בכל אחד מן המשפטים III-I יש חלק כולל.
העתק מכל משפט את החלק הכולל, וציין את התפקיד התחבירי שלו במשפט.

משפט I: _____

משפט II: _____

משפט III: _____

- (2) משפט בעל חלק כולל מקבץ כמה משפטים (לרוב פשוטים) למשפט אחד.
הוכח טענה זו, על פי אחד מן המשפטים III-I בעלי החלקים הכוללים.

/המשך בעמוד 10/

لا تكتب في هذه المنطقة

لا لכתוב באזור זה

7. א.

לפניך שני משפטים בעלי חלק ייחוד מדבריהן של החלוצות.

I. העלמה האידיאליסטית הבאה לארץ-ישראל — תפקידה לשרת את החלוצים.

II. ההתלהבות שמילאה אותי בנסעי לארץ — לא ניתן לה מוצא.

(1) ציין את הסוג התחבירי של שני המשפטים בעלי חלק הייחוד: פשוט, מורכב או

איחוי (מחובר). _____

(2) בחר באחד מן המשפטים II-I.

• העתק מן המשפט שבחרת את חלק הייחוד: _____

• ציין את התפקיד התחבירי של חלק הייחוד במשפט. _____

• העתק מן המשפט שבחרת את הכינוי המוסב: _____

• המר את המשפט שבחרת במשפט בלי חלק ייחוד שישמור על התוכן של המשפט המקורי.

ב. לפניך משפט מורכב.

ההנחה הייתה שהנשים אינן אלא פועלות העושות את מלאכות משק הבית.

(1) תחם את הפסוקית / הפסוקיות במשפט.

(2) ציין את התפקיד התחבירי של הפסוקית / של כל אחת מן הפסוקיות שתחמת.

(3) במשפט יש שימוש במבנה "אין... אלא...".

כתוב את המשפט בלי להשתמש במבנה "אין... אלא...". שמור על משמעות

המשפט הנתון.

ג. מהי התרומה של השימוש במבנה של משפט בעל חלק ייחוד ושל השימוש במבנה

"אין... אלא..." למשמעות של המשפטים המודגשים בסעיפים א ו ב?

لا تكتب في هذه المنطقة

8. א.

לפניך משפט.
רבים מן המכשולים שהפריעו לעיצוב מחודש של תפקידי שני המינים צומצמו בתקופת העליות, ונוצרה הזדמנות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים ושל היחסים בין גברים ונשים.

פרק את המשפט לארבעה משפטים פשוטים ועצמאיים. סדר אותם בסדר הגיוני.

משפט I: _____

משפט II: _____

משפט III: _____

משפט IV: _____

ב.

לפניך משפט פשוט.

תפיסת העולם השוויונית בקרב חברי הארגונים של תנועת העבודה הציונית יצרה אצל הנשים ציפיות לשוויון בין המינים בארץ.

המר את המשפט במשפט מורכב בעל פסוקית סיבה.

ג.

לפניך שני משפטים.

I. על אף הצורך החיוני בעבודות הבישול, הכביסה ותיקון הבגדים הן לא נחשבו "עבודה יצרנית".

II. הקשבתי לדברי החלוצים בהערצה, ועם זאת ליוותה אותי הרגשה של דכדוך נפש.

(1) ציין את הקשר הלוגי המשותף לשני המשפטים. _____

(2) המר את משפט I במשפט מן הסוג התחבירי של משפט II.

שמור על המשמעות של משפט I.

9. א.

לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת המילה "אין".

ליד כל משפט, ציין את המשמעות של המילה "אין" המסומנת במשפט.

- I. במדינת ישראל כידוע אין חוקה כתובה.

- II. אין לפטר עובדת בהיריון.

- III. מבחינת השכלה אין הבדל בין המינים.

ב.

לפניך ארבעה משפטים.

- I. בתחום העבודה היצרנית נעשתה החקלאות תמצית המאמץ החלוצי.
- II. המצב של היהודים, שהיו מיעוט נרדף, היה הסיבה להתפתחות אידאולוגיה של שוויון.
- III. המסמך החשוב הראשון בתחום מעמד האישה בחברה הוא מגילת העצמאות.
- IV. אחת התוצאות החשובות של החתימה על האמנה הבין-לאומית הייתה חקיקת חוק "הזדמנות שווה בתעסוקה".

(1) לפניך ארבעה היגדים. הקף רק את ההיגדים שהנאמר בהם הוא נכון.

1. כל ארבעת המשפטים הם משפטים פשוטים.
2. בכל ארבעת המשפטים הנשוא שמני.
3. בכל ארבעת המשפטים הנשוא הוא שם עצם.
4. בכל ארבעת המשפטים הנושא בראש המשפט.

(2) בחר באחד מן ההיגדים שלא הקפת, והבא הוכחה אחת מן המשפטים שהיגד זה אינו נכון.

היגד מספר _____

הוכחה שהוא אינו נכון _____

ג.

לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם חלק המסומן בקו.

- I. החלוצים גיבשו צורה חדשה של חיים משותפים, הקבוצה.
- II. עבודה יצרנית, כלומר עבודה שהפיקה מוצרים בני שיווק, נחשבה יותר מעבודה לא יצרנית.
- III. אישביעות הרצון של הנשים באה לידי ביטוי בתחומים האלה: המעמד הרשמי בקבוצה, ההשתתפות בהכרעות והיחס של החברים בקבוצה.

(1) מהו התפקיד התחבירי המשותף לחלקים המסומנים במשפטים I-III?

(2) בחר בשניים מן המשפטים I-III והסבר את התרומה של החלק המסומן בכל אחד מן המשפטים שבחרת לתוכן המשפט.

10. א. לפניך שני משפטים, ובהם מבנים תחביריים שונים למסירת דברים בשם אומרם. ליד כל משפט יש קו.

I. יושבת ראש הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי אמרה: "הנתונים מוכיחים גם הם שפערי השכר הם עיוות מוסרי ויש להמשיך להילחם בהם".

II. לטענת הנשים, הגברים בקבוצה לא התחשבו בהן ואפילו לעגו להן בגלל רצונן העז בשוויון.

לפניך תיאור של שלושה מבנים תחביריים המוסרים דברים בשם אומרם.

(1) משפט מורכב בעל פסוקית מושא בדיבור ישיר.

(2) משפט מורכב בעל פסוקית מושא בדיבור עקיף.

(3) משפט בעל הסגר.

בקו שליד כל אחד מן המשפטים II-I, ציין את המספר של המבנה התחבירי המתאים למשפט.

ב. בכל אחד מן המשפטים II-I, ציין את התפקיד התחבירי של החלק המציין את הדובר.

— התפקיד התחבירי של החלק המציין את הדובר במשפט I:

— התפקיד התחבירי של החלק המציין את הדובר במשפט II:

ג. בחר באחד מן המשפטים II-I, ונסח אותו במבנה תחבירי אחר — מבין המבנים

שבסעיף א לעיל [מבנים (1)-(3)].

המשפט שבחרת: _____

ניסוח על פי מבנה אחר: _____

ד. לפניך משפט נוסף.

באספות הקבוצה התייחסו בזלזול לטענת הנשים בדבר חוסר השוויון.

מהו ההבדל בין התפקיד התחבירי של צירוף המילים "לטענת הנשים" במשפט זה

ובין התפקיד התחבירי של צירוף זה במשפט II ?

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 11-15. (לכל שאלה – 10 נקודות)
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך שמונה מילים שהן צורות בינוני בנקבה.

מְנַחָה נְדוּנָה מְפִלִית נוֹדַעַת

מְאֻטָּה מְסִתּוֹבֶבֶת מוֹכֶנָה מְשִׁתָּנָה

לפניך טבלה. שבץ כל אחת מן המילים במשבצת המתאימה לה בטבלה.
הקפד לשבץ את המילה כראוי על פי גזרתה ובניינה.

בניין / גזרה	נפעל	הפעיל	הופעל	התפעל
נחי פ"ו				
נחי ל"ה				
ע"ו				
כפולים				

ב. לפניך קטע משיר ל**חמוטל**, שכתב חיים נחמן ביאליק.

מָה אוֹכְלָה

חֲמוּטֵל?

פְּרֵי הַגֶּן

מָלֹא הַסֵּל!

[...]

מָה לוֹמְדָה

חֲמוּטֵל?

אֶל תִּשְׁאַל

אֶל תִּשְׁאַל

חֲמוּטֵל

לֹא לוֹמְדָה כָּלֵל!

(לקוח מן האתר זמרשת – זמר עברי מוקדם www.zemereshet.co.il)

הקף בשיר שתי מילים בצורת בינוני בנקבה, ו**כתוב** את הצורה הנהוגה בימינו

של כל אחת מן המילים. _____ , _____

ג. על פי שני הסעיפים א-ב, ציין את שני צורני הנטייה בבינוני נקבה בעברית.

(שים לב: סעיף ד בעמוד הבא.)

ד.

לפניך רשימת שמות עצם בנקבה. השמות מציינים בעלות תפקיד או עיסוק.

מִלְכָּה שׁוֹפֶטֶת מְדִרִיכָה חֵילָת מְרַצָּה חֲלוּצָה שְׂגִירָה

(1) הקף את כל השמות הנוטים במשקלי הבינוני.

(2) בחר באחד מן השמות הנוטים במשקלי הבינוני, שיכול לשמש הן פועל הן שם

עצם, וחבר שני משפטים:

משפט I – שבו התפקיד של צורת הבינוני הוא פועל: _____

משפט II – שבו התפקיד של צורת הבינוני הוא שם עצם: _____

(3) בחר בשם אחד מרשימת השמות הנוטים במשקלים אחרים (לא במשקלי הבינוני).

העתק אותו, וציין את משקלו.

12. א.

לפניך רשימה של מילים (פעלים ושמות).

הַדְרִידַר מְסוּק חֻקָּה תִקְחִי הַתְמָמוֹ
מְצִיגִים תִּנְצְלוּ גַע תִּחְגוּ יִנְדְּעוּ

(1) הקף בָּק את המילים שחסרה בהן אות שורש.

(2) העתק כל אחת מן המילים שהקפת, וציין לידה את השורש שלה.

ב.

לפניך שלושה שמות פועל.

לָרַדַּת, לָגַשְׁתָּ, לָטַעַת

(1) הקף את שם הפועל היוצא דופן מבחינת הגזרה.

(2) ציין את הגזרה שלו _____

(3) ציין את הגזרה המשותפת לשני שמות הפועל האחרים _____

ג.

לפניך שני משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. כמו בעבר, גם בימינו נוצרות הזדמנויות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים.

II. החלוצות נוצרות בלבן עלבונות ואכזבות.

(1) ציין את ההבדלים בין שני הפעלים המודגשים במשפטים I ו-II.

בתשובתך פרט את ההבדלים (שים לב לשורש, לבניין, לזמן ולגוף).

(2) כתוב בזמן עתידי כל אחד מן הפעלים המודגשים.

נוצרות _____ נוצרות _____

(3) לפניך כותרת מתוך ספר מדעים לבתי ספר יסודיים: "כיצד נוצרות עונות השנה?"

כיצד יש לקרוא את המילה "נוצרות" במשפט זה: כמו במשפט I או כמו

במשפט II ? _____

13. א.

לפניך קטע על פי מאמרה של דפנה יזרעאלי (טקסט 1).

תקופות אלה הצטיינו ביצירתיות חברתית, בערעור על מוסכמות ובעריכת ניסויים בדפוסי חיים חדשים. רבים מן המכשולים שהפריעו לעיצוב מחודש של תפקידי שני המינים צומצמו, ונוצרה הזדמנות להגדרה מחדש של התפקידים המסורתיים ושל היחסים בין גברים לנשים. הארגונים של תנועת העבודה הציונית הכריזו טרם עלייתם ארצה על אידאולוגיה של שוויון. שוויון הנשים היה לכאורה מובן מאליו והתבטא בשילוב שני המינים בקבוצות ובפעולות של ארגונים אלה. אך כשהגיעו ארצה נשללה מן הנשים ההזדמנות לכבוש תחומי עבודה חדשים כמו החקלאות והשמירה.

העתק מן הקטע ארבעה שמות הנוטים במשקלי שמות הפעולה מביניים שונים, וציין את הבניין של כל שם פעולה.

שם _____ , הבניין: _____
שם _____ , הבניין: _____
שם _____ , הבניין: _____
שם _____ , הבניין: _____

ב. לפניך ארבעה צמדי מילים.

הַשְׂרָיָה	הַשְׂרָאָה
הַלְוָאָה	הַלְוִיָּה
הַנְּגִדָה	הַנְּגִדָּה
הַנְּגִדָּה	הַנְּגִדָּה

(1) עיין בכל צמד. אם השורש של שתי המילים בצמד הוא זהה, ציין בקו שליד

הצמד את השורש המשותף למילים. אם השורשים של שתי המילים בצמד

שונים זה מזה, ציין בקו שליד הצמד את השורש של כל מילה.

(2) בחר באחד מן הצמדים שהשורש של שתי המילים שבו זהה, וכתוב משפט או

צירוף לכל אחת מן המילים שבצמד.

משפט או צירוף למילה הראשונה: _____

משפט או צירוף למילה השנייה: _____

14. לפניך משפט, ובו מודגשת מילה.

שכני הַתְּנִיעַ את מכוניתו.

א. ציין את השורש ואת הַבְּנִיין של המילה המודגשת.

השורש _____ הבניין _____

ב. הסבר את התהליך שבו נוצר השורש של המילה המודגשת.

ג. מן השורש של הפועל הַתְּנִיעַ נגזר שם העצם מְתַנֵּעַ (סְטְרָטֶר).

מהי דרך התצורה של שם העצם מְתַנֵּעַ? פרט אותה.

דרך התצורה: _____

פירוט: _____

ד. לפניך שלושה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

I. המכונית לא מְגַנָּה כפי שדרשה חברת הביטוח.

II. גן הילדים אינו מוֹגֵן.

III. אנו מְגַנְּיִים כל תופעה של אלימות.

(1) השורש של אחד מן הפעלים המודגשים דומה בדרך היווצרותו לשורש של

הפועל הַתְּנִיעַ. מהו פועל זה?

(2) ציין את השורש של כל אחד מן הפעלים האחרים.

ה. לפניך שני פעלים שנגזרו משורשים מרובעים.

I. מְסַרֵּר החלופה העברית שהציעה האקדמיה ללשון העברית לפועל סִמַּס,

המקובל בלשון הדיבור.

II. טִלְפֵּן

הסבר את דרך היווצרות של כל אחד מן השורשים המרובעים.

מְסַרֵּר

טִלְפֵּן

15. א.

לפניך רשימה של מילים:

יְשׁוּרִים, עֲוֹת, רְאוּת, שְׁטוּת, גְּלוּת, צִיּוֹת

(1) כל המילים שברשימה נוצרו באותה דרך תצורה.

ציין את דרך התצורה.

(2) מייין את המילים שברשימה לשתי קבוצות, על פי הגזרה, וציין בכותרת את

הגזרה של כל קבוצה.

ב.

לפניך טקסט על פי האקדמיה ללשון העברית, שהושמט ממנו מידע.

השלם בטקסט את המידע החסר.

כמה עקרונות מנחים את הוועדה בבואה למצוא חלופות עבריות למילים הלועזיות:

- הדרך הראשית ליצירת מילה חדשה היא **יציקת שורש במשקל**. נבחר שורש המתאים להביע את העניין, והוא ניצוק במשקל מתאים. לדוגמה:

מִצְלָה (מנגל, גריל) — מן השורש _____ (1) במשקל _____ (2),
על דרך מילים כמו מְקָלָה וּמְמָחָה.

בְּשֻׁמָּה (ארומה) — מן השורש _____ (3) במשקל _____ (4)
על דרך מילים כמו נְסֻרָה ו _____ (5).

- יש שהמילה החדשה נגזרת על ידי הוספת **סופית** למילה קיימת. לדוגמה:

תְּנַוְרוֹן (טוסטר אובן) — סיומת _____ (6) לציון _____ (7)

צְמִיגָיָה (פנצ'רייה) — סיומת _____ (8) לציון _____ (9)

- לעתים רחוקות נוקטים גם דרך של _____ (10). לדוגמה המילה **זֶרְקוֹר**

(פרוז'קטור) נוצרה מן המילים: _____ (11) + _____ (12).

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

[illegible]

لا تكتب في هذه المنطقة

[illegible]

לא לכחוב באזור זה